

zdrowe
Lubuskie

**INFORMATOR
O DOSTĘPNYCH W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM
FORMACH WSPARCIA OSÓB Z ZABURZENIAMI
PSYCHICZNYMI**

Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
w Zielonej Górze

Zielona Góra, luty 2021 r.

Zdrowie psychiczne jest istotnym obszarem zainteresowania Samorządu Województwa Lubuskiego – stanowi jeden z priorytetów *Lubuskiej Strategii Ochrony Zdrowia na lata 2014-2020*.

Rozwój psychiatrii ma znaczący wpływ na poprawę jakości zdrowia i życia mieszkańców regionu dlatego, oddajemy w Państwa ręce czwartą edycję ***Informatora o dostępnych w województwie lubuskim formach wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi***.

Część zawierająca wykaz jednostek oraz ich dane kontaktowe w podziale na poszczególne powiaty została zweryfikowana i zaktualizowana przez osoby wytypowane przez Starostów danego powiatu.

Publikacja dedykowana jest osobom, którym m. in. radzenie sobie ze wszystkimi kłopotami dnia codziennego, z powodu ujawnionych zaburzeń psychicznych, jest utrudnione bądź niemożliwe bez pomocy osób trzecich. Sięganie po pomoc lekarza ortopedy, dermatologa, kardiologa, onkologa to nie wstyd. Nie powinno więc krępować korzystanie ze specjalistycznego wsparcia lekarza psychiatry, psychologa, czy terapeuty w przypadku wystąpienia jakichkolwiek zaburzeń psychicznych, które podobnie jak zaburzenia w funkcjonowaniu innych narządów lub układów, wywołują dolegliwości chorobowe ograniczające sprawne funkcjonowanie człowieka w rodzinie i społeczeństwie.

Wyrażamy nadzieję, że Informator ułatwi Państwu znalezienie drogi w dotarciu do pomocy.

Spis treści

Jak korzystać z informatora?	4
Zakres pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.....	6
Pomoc medyczna.....	6
➤ Centra zdrowia psychicznego	7
Orzecznictwo.....	8
Orzecznictwo do celów pozarentowych i orzekanie o niepełnosprawności.....	9
Orzekanie do celów rentowych i zasady przyznawania renty z tytułu niezdolności do pracy	12
➤ Zasady przyznawania renty socjalnej.....	13
Zasady przyznawania pomocy społecznej.....	15
Pomoc społeczna poza miejscem zamieszkania.....	15
➤ Specjalistyczne usługi opiekuńcze	15
➤ Środowiskowe Domy Samopomocy	15
➤ Domy Pomocy Społecznej	16
➤ Mieszkania chronione, treningowe, ogrzewalnie, hostele.....	18
Edukacja.....	18
➤ Poradnie Psychologiczne-Pedagogiczne	18
➤ Nauczanie integracyjne	19
➤ Szkoły Specjalne lub Zespoły Szkół Specjalnych.....	19
➤ Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze.....	20
➤ Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy.....	20
Poradnictwo zawodowe i aktywizacja zawodowa.....	21
➤ Powiatowe Urzędy Pracy	21
➤ Warsztaty Terapii Zajęciowej	22
➤ Zakłady Aktywności Zawodowej	22
➤ Zakłady Pracy Chronionej.....	23
➤ Kluby Integracji Społecznej.....	23
➤ Centra Integracji Społecznej	23
➤ Spółdzielnie socjalne.....	24
Organizacje pozarządowe.....	24
Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	25
Punkty Konsultacyjne dla ofiar przemocy w rodzinie i osób uzależnionych od alkoholu	25
Gorzów Wielkopolski – miasto na prawach powiatu	26
Zielona Góra – miasto na prawach powiatu	46
Powiat gorzowski	59
Powiat krośnieński	67
Powiat międzyrzecki	73
Powiat nowosolski.....	82
Powiat ślubicki	87
Powiat strzelecko-drezdenecki	93
Powiat sulęciński.....	99
Powiat świebodziński	104
Powiat wschowski	111
Powiat zielonogórski	115
Powiat żagański.....	121
Powiat żarski	129

Według definicji WHO (Światowej Organizacji Zdrowia) **zdrowie psychiczne** jest stanem dobrego samopoczucia, w którym człowiek wykorzystuje swoje zdolności, radzi sobie ze stresem w codziennym życiu, wydajnie i owocnie pracuje oraz jest w stanie wnieść wkład w życie danej wspólnoty. Można je ujmować poprzez dwa wymiary:

- *pozytywne zdrowie psychiczne* – to dobrostan jednostki i takie zasoby, które umożliwiają radzenie sobie z trudnościami i unikanie załamania stanu zdrowia. Przykładowe zmienne charakteryzujące ten wymiar: wysoka samoocena, poczucie panowania nad sytuacją (mastery), optymizm, poczucie koherencji (pewności, na które składa się poczucie zrozumiałości, zaradności, sensowności), poczucie skuteczności, odporność (hardiness).
- *negatywne zdrowie psychiczne* – wiąże się z objawami negatywnymi określanymi jako psychologiczny dystres (nieprzyjemne odczucie, jakie niesie ze sobą stres) i występowaniem zaburzeń psychicznych klasyfikowanych według ICD-10 lub DSM-IV.

Niestety, coraz częściej i coraz więcej osób odczuwa objawy psychicznego dyskomfortu. Z myślą o tych osobach oraz o ich opiekunach został opracowany w 2012 roku, a obecnie kolejny raz zaktualizowany Informator składający się z dwóch głównych części: opisowo-merytorycznej oraz teleadresowej, umożliwiającej wyszukanie właściwej formy wsparcia i pomocy.

JAK KORZYSTAĆ Z INFORMATORA?

Informator opracowany został przez Departament Ochrony Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze i skonsultowany z pracownikami upoważnionymi przez starostów poszczególnych powiatów oraz prezydentów miast działających na prawach powiatu. Zawiera on informacje o dostępnych formach pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzinom w podziale na powiaty województwa lubuskiego. Każdemu powiatowi przyporządkowano dostępne na jego obszarze jednostki ochrony zdrowia, instytucje pomocy społecznej, instytucje zajmujące się aktywizacją zawodową, dane właściwego terenowo Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Miejskiego/Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, stowarzyszeń i fundacji działających w obszarze wspierania osób z niepełnosprawnością psychiczną oraz gminnych komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych.

Powyższe dane (w podziale na powiaty) zostały podzielone na cztery kategorie: pomoc społeczna, opieka zdrowotna, edukacja, aktywizacja zawodowa.

W pierwszej kategorii – **pomoc społeczna** – wymienione zostały instytucje, których zadaniem jest udzielanie wsparcia, w tym wsparcia finansowego oraz oferujące pomoc poza miejscem zamieszkania. Do tej kategorii zaliczono:

- ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, które są pierwszym miejscem kontaktu w przypadku potrzeby uzyskania świadczeń opiekuńczych, wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w środowisku rodzinnym lub pomocy poza miejscem zamieszkania,
- oddziały ZUS decydujące o przyznaniu renty,
- Miejskie lub Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, które wydają orzeczenia o niepełnosprawności dla dzieci i młodzieży do 16 roku życia i orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, legitymacje uprawniające do różnych ulg i uprawnień oraz karty parkingowe,
- środowiskowe domy samopomocy i ośrodki terapii zajęciowej,
- domy pomocy społecznej,
- mieszkania chronione i hostele.

W kategorii **opieka zdrowotna** wskazano podmioty lecznicze, które mają zawarty kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia w rodzaju opieka psychiatryczna, leczenie uzależnień ze wskazaniem zakresu świadczeń.

Kategoria **edukacja** – to placówki:

- poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- nauczanie integracyjne,
- szkoły specjalne lub zespoły szkół specjalnych,
- specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze,
- ośrodki edukacyjno-rehabilitacyjno-wychowawcze.

Czwarta w kolejności kategoria – **aktywizacja zawodowa**, zawiera informacje o:

- powiatowych urzędach pracy,
- warsztatach terapii zajęciowej,
- zakładach aktywności zawodowej,
- zakładach pracy chronionej,
- klubach integracji społecznej,

- centrach integracji społecznej,
- spółdzielniach socjalnych.

Całość dopełnia informacja o funkcjonujących na określonym terenie stowarzyszeniach i fundacjach działających na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz Komisjach ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Punktach Konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie i osób uzależnionych od alkoholu.

ZAKRES POMOCY DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. *o ochronie zdrowia psychicznego* (Dz. U. z 2020 r. poz. 685 t.j.) określa działania, jakie powinny być realizowane przez organy administracji rządowej, samorządowej oraz instytucje do tego powołane na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi tj. osób chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo oraz osób wykazujących inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych. Do zadań tych zalicza się m.in.:

- promocję zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym,
- zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

W realizacji powyższych zadań, oprócz jednostek pomocy społecznej, uczestniczyć mogą również organizacje społeczne, stowarzyszenia, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe, osoby fizyczne i prawne oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin.

POMOC MEDYCZNA

System psychiatrycznej ochrony zdrowia w województwie lubuskim dla osób z zaburzeniami psychicznymi, uzależnionych od alkoholu oraz uzależnionych od środków

psychoaktywnych w zakresie opieki ambulatoryjnej, dziennej lub stacjonarnej tworzą publiczne i niepubliczne podmioty realizujące świadczenia zdrowotne. Obok tradycyjnych form specjalistycznej opieki funkcjonują także formy pośrednie, do których zalicza się zespoły leczenia środowiskowego, oddziały dzienne i hostele.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (Dz. U. z 2020 r., poz. 1398 z późn. zm.) osobom z zaburzeniami psychicznymi przysługują nieodpłatne świadczenia opieki zdrowotnej udzielane przez świadczeniodawców, którzy zawarli kontrakt z NFZ.

W celu skorzystania z pomocy lekarza specjalisty w dziedzinie psychiatrii w warunkach ambulatoryjnych skierowanie nie jest konieczne. Zgodnie z art. 57 ust. 2 pkt 15 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej skierowanie nie jest również wymagane do świadczeń psychologicznych, psychoterapeutycznych i środowiskowych dla dzieci i młodzieży.

Centra zdrowia psychicznego

W ramach Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017 – 2022 wdrożony został pilotażowy program psychiatrii środowiskowej. W połowie 2018 roku, dzięki zmianom w *ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych z 2017 roku*, uruchomiono w kraju 27 centrów zdrowia psychicznego. Każde z nich ma obowiązek zapewnienia chorym opieki szpitalnej, ambulatoryjnej, środowiskowej i dziennej na swoim terenie, za który odpowiada. Najczęściej jest to powiat lub dwa powiaty.

Centrum zdrowia psychicznego jest ośrodkiem, którego zadaniem jest zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi kompleksowej, wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form i pomocy niezbędnych w środowisku rodzinnym i społecznym. Głównym założeniem CZP jest deinstytucjonalizacja, czyli odejście od zamkniętego leczenia w szpitalach na rzecz opieki w środowisku pacjenta, tak by mimo problemów ze zdrowiem psychicznym nadal mógł pracować, uczyć się funkcjonować w swym dotychczasowym otoczeniu. Centrum zapewnia i koordynuje pomoc psychiatryczną, psychologiczną oraz psychoterapeutyczną dorosłym mieszkańcom (powyżej 18. roku życia).

Celem działania centrum zdrowia psychicznego jest wprowadzenie nowoczesnego, sprawdzonego modelu opieki psychiatrycznej, który ma za zadanie:

- poprawę jakości leczenia psychiatrycznego – jego dostępność, ciągłość i skuteczność,

ograniczenie rozmiarów i negatywnych skutków hospitalizacji, a tym samym kosztów opieki psychiatrycznej,

- uruchomienie inicjatyw i zasobów społecznych lokalnej społeczności,
- przeciwdziałanie stygmatyzacji i wykluczeniu osób chorych psychicznie,
- zapewnienie warunków do społecznej integracji osób z zaburzeniami psychicznymi.

Struktura Centrum składa się z części szpitalnej oraz ambulatoryjnej. W części szpitalnej działają oddziały psychiatryczne ogólne i izba przyjęć szpitala. W skład części ambulatoryjnej wchodzi: punkt zgłoszeniowo-koordynacyjny, oddział psychiatryczny dzienny, zespół leczenia środowiskowego (domowego), poradnia zdrowia psychicznego.

W ramach swojej działalności centra oferują: konsultacje psychiatryczne, konsultacje i poradnictwo psychologiczne, psychoterapię indywidualną i grupową – regularnie superwizowane, grupy wsparcia, a w razie potrzeby profesjonalne leczenie farmakologiczne, terapeutyczne, konsultacje rodzinne oraz inne formy pomocy.

Leczenie w centrum odbywa się według indywidualnego planu terapeutycznego, koordynowanego we współpracy z asystentami zdrowienia. Do Punktu Zgłoszeniowo-Koordinacyjnego działającego w ramach centrum może zgłosić się każda osoba bez skierowania. Zakłada się, że każdy kto zgłosi się do centrum z problemem uzyska odpowiednią pomoc w ciągu najpóźniej 72 godzin.

W województwie lubuskim funkcjonują dwa centra zdrowia psychicznego, które działają w strukturach:

- Wielospecjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. sp. z o. o.,
- Samodzielnego Publicznego Szpitala Specjalistycznego dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Międzyrzeczu.

Docelowo, biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców regionu, mają powstać jeszcze trzy centra, co pozwoli na zapewnienie ciągłości opieki w środowisku pacjenta.

ORZECZNICTWO

W Polsce od 1 września 1997 r. obowiązuje dwutorowy system orzecznictwa. Zakład Ubezpieczeń Społecznych orzeka o niezdolności do pracy i ustala uprawnienia do renty. Zespół

ds. Orzekania o Niepełnosprawności orzeka o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności wraz ze wskazaniem do ulg i uprawnień.

ORZECZNICTWO DO CELÓW POZARENTOWYCH I ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Postępowanie o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności (w przypadku osób do 16 roku życia), stopniu niepełnosprawności (w przypadku osób powyżej 16 roku życia), wskazaniu do ulg i uprawnień regulują następujące przepisy:

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2020 r., poz. 426 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. *w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia* (Dz. U. z 2002 r., Nr 17, poz. 162 późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. *w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności* (Dz. U. z 2018 r., poz. 2027 z późn. zm.).

Osoby z zaburzeniami psychicznymi mają prawo do uzyskiwania ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym. O niepełnosprawności do celów pozarentowych orzekają zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności:

- Powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – jako **I instancja**,
- Wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – jako **II instancja**.

Powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, właściwe ze względu na miejsce stałego pobytu osoby, wydają orzeczenia o:

- niepełnosprawności dla dzieci i młodzieży do 16 roku życia,
- stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 roku życia,
- wskazaniach do ulg i uprawnień.

Ponadto Zespół ds. Orzekania ustala czy osoba z niepełnosprawnością spełnia przesłanki określone w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. *Prawo o ruchu drogowym* (Dz. U. z 2020 r., poz. 110. z późn. zm.) – dotyczy karty parkingowej.

Od orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności zainteresowana osoba lub jej przedstawiciel ustawowy, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia, może wnieść odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Gorzowie Wlkp., za pośrednictwem Miejskiego/Powiatowego Zespołu, który wydał orzeczenie.

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności znajduje się w Lubuskim Urzędzie Wojewódzkim przy ul. Jagiellończyka 8, 66-400 Gorzów Wlkp., tel. 95 7 851 447.

Wśród przyczyn niepełnosprawności, stanowiących podstawę wydania orzeczenia o niepełnosprawności, są m.in. upośledzenie umysłowe oraz choroba psychiczna. W przypadku orzekania o stopniu niepełnosprawności przepisy ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych przewidują trzy stopnie niepełnosprawności:

- I. Znaczny,
- II. Umiarkowany,
- III. Lekki.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się **osobie, która ukończyła 16 rok życia.**

1. Do **znacznego stopnia niepełnosprawności** zalicza się dwie grupy osób z naruszoną sprawnością organizmu:
  - niezdolne do pracy,
  - zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagające, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.
2. Do **umiarkowanego stopnia niepełnosprawności** mogą być zaliczone trzy grupy osób z naruszoną sprawnością organizmu, tj.:
  - niezdolne do pracy,
  - zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej,
  - wymagające czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.
3. Do **lekkiego stopnia niepełnosprawności** zalicza się osoby o:
  - naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną;

- naruszonej sprawności organizmu, powodującej ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Stopień niepełnosprawności orzeka się na czas określony lub na stałe, decyduje o tym ocena możliwości poprawy funkcjonowania osoby zainteresowanej.

Do 16 roku życia nie ustala się stopnia niepełnosprawności, w tym przypadku wydaje się orzeczenie o niepełnosprawności.

Osoby poniżej 16 lat zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Osoba ubiegająca się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności powinna złożyć:

- wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności (dla osoby do 16 roku życia) lub o stopniu niepełnosprawności (dla osoby powyżej 16 roku życia),
- zaświadczenie lekarskie (w oryginale) wydane dla potrzeb Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, wystawione nie wcześniej niż 30 dni przed dniem złożenia wniosku,
- dokumentację medyczną (wypisy ze szpitala, karty informacyjne, wyniki badań lub uwierzytelnione kopie),
- w przypadku posiadania orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności kopię posiadanego orzeczenia.

Posiadanie orzeczenia wydanego przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności pozwala korzystać z wielu form pomocy (w zależności od stopnia niepełnosprawności), do których należą m. in.:

- w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia:
  - możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby, np. w zakładach pracy chronionej, zakładach aktywności zawodowej,
  - możliwość korzystania ze szkoleń, w tym specjalistycznych,

- korzystanie z przywilejów pracowniczych przysługujących osobom niepełnosprawnym, tj. skróconego czasu pracy, przerw w pracy, prawa do dodatkowych urlopów,
- możliwość uzyskania dofinansowania działalności gospodarczej lub rolniczej,
- w zakresie rehabilitacji społecznej:
  - możliwość uczestnictwa w terapii zajęciowej oraz w turnusach rehabilitacyjnych,
  - dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,
  - dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
  - usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne i rehabilitacyjne świadczone przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
  - uprawnienie do zasiłku pielęgnacyjnego i innych świadczeń rodzinnych (np. dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z niepełnosprawnością) oraz do zasiłku stałego z pomocy społecznej,
- korzystanie z ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów, m.in.: ulgi podatkowe, uprawnienia i ulgi komunikacyjne (np. karta parkingowa, zniżki w komunikacji), zwolnienie z opłat abonamentowych za radio i telewizję.

ORZEKANIE DO CELÓW RENTOWYCH I ZASADY PRYZNAWANIA RENTY Z TYTUŁU NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Według ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. *o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* (Dz. U. z 2020 r., poz. 53 z późn. zm.) prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który **spełnia łącznie** następujące warunki:

- jest niezdolny do pracy,
- ma wymagany – stosowny do wieku, w którym powstała niezdolność do pracy – okres składkowy i nieskładkowy (co najmniej 20-letni – w przypadku kobiety i 25-letni – w przypadku mężczyzny),
- niezdolność do pracy powstała w okresach składkowych (np. ubezpieczenia, zatrudnienia) lub nieskładkowych (np. w okresie pobierania zasiłku chorobowego, opiekuńczego,

świadczenia rehabilitacyjnego) lub nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów,

- nie ma ustalonego prawa do emerytury z Funduszu lub nie spełnia warunków do jej uzyskania.

W celu uzyskania renty z tytułu niezdolności do pracy osoba zainteresowana lub jej pełnomocnik powinien złożyć na piśmie lub ustnie wniosek o rentę. Wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy może być zgłoszony u płatnika składek lub w innej jednostce uprawnionej do przyjmowania wniosków, a następnie przekazany do odpowiedniego organu rentowego. Może też być zgłoszony bezpośrednio w organie rentowym, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej, który zobowiązany jest wydać decyzję.

Druki potrzebne do wystąpienia o ustalenie renty z tytułu niezdolności do pracy dostępne są nieodpłatnie w każdej jednostce organizacyjnej ZUS oraz na stronie internetowej www.zus.pl.

Po złożeniu wniosku, osoba wnioskująca o przyznanie orzeczenia podlega badaniu przez lekarza orzecznika ZUS. Jeżeli ubezpieczony nie może zgłosić się na badanie ze względu na stan zdrowia, a złożona dokumentacja jest wystarczająca do wydania orzeczenia, lekarz orzecznik wydaje orzeczenie na podstawie tej dokumentacji w trybie zaocznym.

Zasady przyznawania renty socjalnej

Na podstawie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. *o rencie socjalnej* (Dz. U. z 2020, poz. 1300) organem przyznającym i wypłacającym renty socjalne jest właściwa jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W szczególnych przypadkach ten rodzaj renty wypłacany jest także przez inne organy emerytalno-rentowe, np. KRUS.

Renta socjalna przysługuje osobom pełnoletnim całkowicie niezdolnym do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Podstawę do przyznania renty socjalnej, stanowi także:

- 1) orzeczenie o stopniu niepełnosprawności,
- 2) orzeczenia lekarza orzecznika o niezdolności do pracy,
- 3) orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów.

Osobie, która spełnia wymienione warunki, przysługuje:

- 1) renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała;
- 2) renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa, przyznawana na okres wskazany w decyzji jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Postępowanie w sprawie przyznania renty socjalnej wszczyna się na podstawie wniosku osoby ubiegającej się o rentę socjalną lub jej przedstawiciela ustawowego, także na wniosek innej osoby bądź kierownika ośrodka pomocy społecznej, działających za zgodą osoby ubiegającej się o rentę socjalną lub jej przedstawiciela ustawowego.

Osobie, która otrzymuje rentę, nie przysługują zasiłki stałe i okresowe w rozumieniu przepisów ustawy o pomocy społecznej. W przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniem do renty rodzinnej kwota renty socjalnej ulega takiemu obniżeniu, aby łączna kwota obu świadczeń nie przekraczała 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Jeżeli dla osoby uprawnionej do renty socjalnej ustanowiono opiekę prawną, świadczenie to wypłaca się osobie sprawującej tę opiekę.

Jeżeli do renty socjalnej uprawniona jest osoba, która wymaga opieki innej osoby oraz nad którą nie została ustanowiona opieka prawna w przypadku, gdy osoba uprawniona do renty socjalnej nie może odebrać jej samodzielnie, świadczenie to jest wypłacane osobie sprawującej nad nią opiekę faktyczną, na podstawie oświadczenia o sprawowaniu tej opieki. Sprawowanie opieki faktycznej nad osobą uprawnioną do renty socjalnej potwierdza wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby uprawnionej.

Rentę socjalną wypłaca się osobom sprawującym opiekę prawną lub opiekę faktyczną nad osobami uprawnionymi do renty socjalnej, po uprzednim pouczeniu o konieczności poinformowania organu rentowego o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia albo wstrzymanie wypłaty świadczenia w całości lub w części oraz o obowiązku zwrotu świadczenia przez te osoby w przypadku, gdy zostało pobrane nienależnie.

Druki potrzebne do wystąpienia o ustalenie renty z tytułu niezdolności do pracy udostępniono na stronie internetowej www.zus.pl.

ZASADY PRYZNAWANIA POMOCY SPOŁECZNEJ

Gminne/Miejskie/Miejsko-Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. *o ochronie zdrowia psychicznego* (Dz. U. z 2020 r., poz. 685) są organami, których zadaniem jest m.in. podejmowanie działań na rzecz wspierania osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin poprzez organizowanie w środowisku lokalnym pomocy rodziny, instytucji, organizacji społecznych, świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych, udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej, mieszkaniowej, kierowanie do środowiskowego domu samopomocy. Udzielenie wsparcia odbywa się na podstawie złożonego przez zainteresowanego, przedstawiciela ustawowego lub innej osoby (za zgodą zainteresowanego) wniosku, zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia oraz po przeprowadzeniu przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy wywiadu środowiskowego. Pomoc może być także udzielona z urzędu.

POMOC SPOŁECZNA POZA MIEJSCEM ZAMIESZKANIA

Ośrodek pomocy społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia. Zatem mogą być one wykonywane w miejscu zamieszkania jak i poza nim.

Do dostępnych form pomocy społecznej świadczonych przede wszystkim poza miejscem zamieszkania należą: specjalistyczne usługi opiekuńcze, środowiskowe domy samopomocy, domy pomocy społecznej oraz mieszkania chronione i hostele.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze

Świadczenie usług dostosowanych do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi przez osoby wykwalifikowane w tym zakresie. Specjaliści uczą i rozwijają umiejętności niezbędne do samodzielnego życia, świadczą usługi usprawniania zaburzonych funkcji organizmu oraz usługi pielęgnacyjne.

Środowiskowe Domy Samopomocy (ŚDS)

Są to ośrodki wsparcia dziennego pobytu dla osób przewlekle, psychicznie chorych, upośledzonych umysłowo oraz dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które są wynikiem upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych. Podstawowym celem ich działalności jest przeciwdziałanie zjawiskom marginalizacji i wykluczenia społecznego poprzez podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do możliwie samodzielnego życia.

Domy Pomocy Społecznej (DPS)

Dom Pomocy Społecznej jest miejscem, w którym świadczone są całodobowe usługi: bytowe, opiekuńcze, wspomagające oraz edukacyjne. Oferta tej pomocy przeznaczona jest dla osób, które z powodu wieku, choroby bądź niepełnosprawności nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w swoim dotychczasowym środowisku, a usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania są niewystarczającą formą wsparcia. Do Domu Pomocy Społecznej znajdującego się jak najbliżej miejsca zamieszkania, w którym czas oczekiwania na wolne miejsce jest krótszy niż 3 miesiące, kieruje Ośrodek Pomocy Społecznej na podstawie pisemnego wniosku lub postanowienia sądu.

Do pisemnego wniosku o pomoc w formie umieszczenia w domu pomocy społecznej (przed rozpoczęciem postępowania) wnioskodawca zobowiązany jest dołączyć:

- dowód osobisty lub inny dokument potwierdzający tożsamość wnioskodawcy - do wglądu,
- dokumenty potwierdzające sytuację finansową wnioskodawcy/rodziny wnioskodawcy oraz rodziny z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku o pomoc,
- zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia,
- dokumenty potwierdzające wysokość dochodów osób zobowiązanych do alimentacji,
- zaświadczenie o kombatantach oraz osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,
- w przypadku osób ubezwłasnowolnionych – postanowienie sądu o ubezwłasnowolnieniu,
- w razie konieczności inne dokumenty potwierdzające trudną sytuację życiową, które określa pracownik socjalny

oraz dokumenty (w czasie prowadzenia postępowania):

- kwestionariusz rodzinnego wywiadu środowiskowego,

- pisemną zgodę osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego na umieszczenie w domu pomocy społecznej, a w przypadku braku zgody – postanowienie sądu o umieszczeniu „bez zgody”,
- oświadczenie o stanie majątkowym. Oświadczenie o sytuacji dochodowej, złożone przez stronę pod rygorem odpowiedzialności za fałszywe zeznania,
- oświadczenie o uzyskaniu (lub braku) jednorazowego dochodu w ciągu ostatnich 12 miesięcy,
- pisemne oświadczenie o wyrażeniu zgody na odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej,
- wywiad przeprowadzony u osób zobowiązanych do opłaty, czyli małżonka, zstępnych i wstępnych, (w załączeniu potwierdzenie wysokości dochodów),
- opinię dotyczącą psychofizycznej sprawności osoby ubiegającej się o skierowanie,
- a w razie konieczności inne dokumenty potwierdzające sytuację strony.

Decyzję o umieszczeniu wydaje organ prowadzący dom pomocy społecznej poprzez wydanie decyzji administracyjnej, od której można złożyć odwołanie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego za pośrednictwem jednostki wydającej wyżej wymienioną decyzję w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny, lecz nie przekracza wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. Od 1 stycznia 2004 roku obowiązuje w Polsce trójskładowy system odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej w następującej kolejności:

- mieszkaniec – nie więcej niż 70% dochodu,
- małżonek, zstępni przed wstępnymi (oraz inne osoby) – zgodnie z umową zawartą pomiędzy kierownikiem ośrodka pomocy społecznej, a osobą zobowiązaną do opłat (jeśli spełniają określone kryteria dochodowe) – w formie dobrowolnej umowy stron, jeśli spełnia kryteria wskazane w art. 61 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.),
- gmina, z której osoba została skierowana do Domu Pomocy Społecznej - w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatami wnoszonymi przez mieszkańca i osoby zobowiązane do opłat.

W województwie lubuskim działają 24 domy pomocy społecznej, z czego 14 świadczy usługi na rzecz osób psychicznie i/lub intelektualnie chorych. Oferują łącznie 2348 miejsc, w tym

1099 dla osób z chorobami psychicznymi i niepełnosprawnymi intelektualnie. Wszystkie posiadają zezwolenie Wojewody Lubuskiego tzn. spełniają wymagany standard usług.

Mieszkania chronione, treningowe, ogrzewalnia, hostele

Celem tworzenia mieszkań chronionych jest zastąpienie pobytu w placówce z całodobową opieką oraz przygotowanie osób korzystających z tej formy pomocy społecznej do prowadzenia samodzielnego życia. Zgodnie z obowiązującymi przepisami decyzję o możliwości przebywania pełnoletnich osób z zaburzeniami psychicznymi w mieszkaniu chronionym wydaje się na czas określony. Tylko w uzasadnionych przypadkach tj. niezdolność do pracy z tytułu wieku, niepełnosprawność, stwierdzone zaburzenie psychiczne jest podstawą do wydania decyzji o pobycie na czas nieokreślony.

Istotne zadania spoczywa na organizacjach pozarządowych i podmiotach uprawnionych (Kościół Katolicki i związki wyznaniowe) w zakresie pomocy osobom bezdomnym. Instytucje te prowadzą noclegownie, schroniska, ogrzewalnie, mieszkania treningowe i hostele. Realizują również pracę socjalną z bezdomnymi, zmierzającą do ich usamodzielnienia. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż liczba tych podmiotów systematycznie rośnie, a niektóre z nich rozszerzają swą bazę noclegową i socjalną, sięgają po środki pomocowe z Unii Europejskiej, są dofinansowywane przez jednostki samorządu terytorialnego i organy rządowe. To dzięki nim, gminy woj. lubuskiego w większości przypadków mają zapewnione bezpieczeństwo w postaci schronienia, gorącego posiłku, żywności, odzieży i pomocy rzeczowej.

EDUKACJA

Fundamentalnym celem kształcenia specjalnego – niezależnie od rodzaju niepełnosprawności i stopnia upośledzenia jest przygotowanie ucznia, w miarę możliwości, do samodzielnego życia, w którym pełnione role będą harmonizowały z potrzebami jednostki i oczekiwaniami społecznymi.

Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne

Celem działania poradni jest udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, w wyborze kierunku kształcenia i zawodu,

a także udzielania rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w zakresie wychowania i kształcenia dzieci i młodzieży. Do zadań poradni należą m. in.: diagnozowanie poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży; wspomaganie w wyrównywaniu stwierdzonych dysfunkcji, psychofizycznych; prowadzenie terapii, w zależności od rozpoznanych potrzeb, dzieci i młodzieży z zaburzeniami rozwojowymi, z zachowaniami dysfunkcyjnymi, niepełnosprawnych, niedostosowanych lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym i ich rodzin, współpraca ze szkołami i placówkami w rozpoznawaniu u uczniów specyficznych trudności w uczeniu się, zwłaszcza u uczniów klas I – III; prowadzenie edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego.

Korzystanie z pomocy poradni jest dobrowolne i nieodpłatne. Poradnia przyjmuje młodzież i dzieci zgłoszone na wniosek rodziców, opiekunów bądź samych zainteresowanych. Badania diagnostyczne, udział w zajęciach terapeutycznych na terenie poradni wymagają zgody rodziców. Osoby pełnoletnie mogą korzystać z usług poradni bez zgody rodziców.

Nauczanie integracyjne

Nauczanie integracyjne jest formą kształcenia specjalnego i ma miejsce wówczas, gdy uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczą się i wychowują razem z pozostałymi uczniami, w sposób zorganizowany. Nauczanie integracyjne może być organizowane w przedszkolu, szkole podstawowej, gimnazjum, szkole ponadpodstawowej.

Szkoły Specjalne lub Zespoły Szkół Specjalnych

Szkoła specjalna to instytucja realizująca specyficzne zadania edukacyjno-wychowawcze uwzględniające indywidualne potrzeby uczniów niepełnosprawnych. Zadania szkoły specjalnej szczególnie uwypuklają jej rewalidacyjny charakter. Do specyficznych celów kształcenia dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną zalicza się:

- korygowanie zaburzonych, usprawnianie niezaburzonych funkcji psychicznych,
- wyrabianie sprawności ruchowych i umiejętności potrzebnych do wykonywania zawodu,
- kształtowanie nawyków i praktycznych umiejętności niezbędnych w życiu społecznym i zawodowym,
- kształcenie właściwej postawy społecznej oraz wpajanie podstawowych zasad kultury życia codziennego,
- wyrabianie samoobsługi i samodzielności w różnych przejawach życia codziennego.

Szkoła specjalna obejmuje swoim zakresem: opiekę, wychowanie i kształcenie ucznia niepełnosprawnego na wszystkich etapach edukacji szkolnej. W związku z tym w polskim systemie szkolnictwa funkcjonują:

- szkoły podstawowe specjalne (z wyróżnieniem kształcenia zintegrowanego dla uczniów klas I – III oraz blokowego w klasach IV – VI),
- gimnazja specjalne,
- zasadnicze szkoły zawodowe specjalne,
- licea ogólnokształcące specjalne,
- szkoły średnie techniczne specjalne,
- szkoły policealne specjalne,
- szkoły przysposabiające do pracy.

Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy to placówka, która kształci dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym, głębokim poprzez tworzenie warunków do zapewnienia optymalnego rozwoju i rewalidacji wychowanków oraz kształtowania ich postaw społecznych i zawodowych, zachowań sprzyjających zdrowiu, bezpieczeństwu, rozwijaniu kondycji fizycznej, zainteresowań, zdolności i kreatywności wychowanków, umożliwienie wychowankom udziału w aktualnych wydarzeniach społecznych, kulturalnych, sportowych, korzystania z różnych form spędzania wolnego czasu, zapewnienie wychowankom i ich rodzicom pomocy psychologicznej i pedagogicznej, wspomaganie wychowawczej roli rodziny.

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

Specjalistyczna, wielofunkcyjna placówka przeznaczona dla wychowanków w wieku od urodzenia do 25 roku życia, którzy wymagają kompleksowej, wielodyscyplinarnej pomocy rehabilitacyjno-edukacyjnej świadczonej w odpowiednich warunkach i z opieką dostosowaną do wieku i stanu psychofizycznego. Ośrodek zapewnia dzienny pobyt dziecka (3 – 25 lat) oraz wczesne wspomaganie i usprawnianie rozwoju dziecka (0 – 7 lat). Ośrodek umożliwia dzieciom niepełnosprawnym spełnianie obowiązku szkolnego i nauki, terapię w grupie i zajęcia indywidualne, kontakt z rówieśnikami, kontakt z szerszym środowiskiem społecznym, rehabilitację, rekreację, odpoczynek i relaks.

PORADNICTWO ZAWODOWE I AKTYWIZACJA ZAWODOWA

Z uwagi na szczególnie trudną sytuację osób z zaburzeniami psychicznymi na rynku pracy podejmowanych jest szereg działań ułatwiających podjęcie pracy. Bardzo istotnym jest dostarczenie pracodawcom informacji na temat specyfiki chorób psychicznych. Znaczne wsparcie w aktywizacji zawodowej umożliwią realizacja projektów współfinansowanych ze środków unijnych. Pozytywny klimat wokół możliwości zatrudnienia osób ze specyficznymi problemami odgrywają Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w Zielonej Górze i Gorzowie Wlkp.

Powiatowe Urzędy Pracy

Powiatowy Urząd Pracy realizuje zadania w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2020 poz. 1409 z późn. zm.) polegające m. in. na:

1. Organizowaniu i finansowaniu aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, w szczególności poprzez:
  - realizowanie usług tj. poradnictwo zawodowe indywidualne i grupowe, zajęcia aktywizacyjne, wsparcie ze strony doradców zawodowych, pośredników pracy oraz lidera klubu pracy na rzecz osób bezrobotnych,
  - realizowanie instrumentów na rzecz osób bezrobotnych: staże, prace interwencyjne, szkolenia (zawodowe i z zakresu umiejętności poszukiwania pracy),
2. Pozyskiwaniu środków PFRON i EFS na aktywizację zawodową, w tym staże, szkolenia, jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, studia podyplomowe.
3. Upowszechnianiu informacji na stronie internetowej urzędu i tablicach ogłoszeń o realizowanych usługach, uprawnieniach.
4. Nawiązywaniu i utrzymywaniu kontaktów z pracodawcami, zachęcanie do zatrudnienia osób z niepełnosprawnością (wydawanie skierowań do pracy, szkolenia, organizowanie giełd pracy) oraz działania informacyjne pośredników pracy adresowane do pracodawców promujące zatrudnienie osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, w tym

z zaburzeniami psychicznymi, a także przedstawianie korzyści wynikających z zatrudnienia chronionego.

5. Udzielaniu wsparcia finansowego poprzez dokonywanie zwrotów kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy oraz na szkolenie zatrudnionych osób z niepełnosprawnością.

Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ)

To wyodrębnione organizacyjnie i finansowo placówki dziennego pobytu (do 7 godzin) stwarzające osobom z niepełnosprawnością, niezdolnym do podjęcia pracy, możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia na chronionym lub otwartym rynku pracy.

Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ)

Zakład aktywności zawodowej tworzy się w celu:

- zatrudniania osób z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu znacznym (muszą stanowić 70% ogółu osób zatrudnionych) i określonych w ustawie *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2020 poz. 426 z późn. zm.) (grup osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (mogą stanowić tylko 35 % ogółu zatrudnionych) – stwierdzonym autyzmem, chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym. Kontroli tego stanu podlegają wszystkie ZAZ-y 2 razy do roku – przekroczenie wskaźników zatrudnienia wiąże się z automatyczną utratą statutu ZAZ,
- przygotowania do pracy na otwartym środowisku;
- pomocy w realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.

ZAZ zaprojektowany został jako element trzystopniowego systemu rehabilitacji osób z niepełnosprawnością, które przeszły przez warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) i są w stanie pracować, czyli mogą podjąć zatrudnienie w ZAZ i tym samym uzyskać niezbędne umiejętności i doświadczenie przed wejściem na otwarty rynek pracy. W ZAZ mogą znaleźć zatrudnienie również osoby z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, które nie uczestniczyły w zajęciach WTZ, w szczególności te, które zostały skierowane do pracy przez powiatowe urzędy pracy.

Status ZAZ nadany jest wyodrębnionej finansowo i organizacyjnie jednostce funkcjonującej w ramach powiatu, gminy czy organizacji pozarządowej. ZAZ nie ma osobowości prawnej, co oznacza, że nie może samodzielnie nabywać praw i zaciągać zobowiązań.

Zakłady Pracy Chronionej (ZPCh)

Zakład pracy chronionej to przedsiębiorstwo o specjalnym statusie prawnym, które jest przystosowane do zatrudniania osób z różnymi i w różnym stopniu niepełnosprawności ustalonej przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Głównym celem przedsiębiorstwa, oprócz wypracowania zysku jest również aktywizacja zawodowa osób, które miałyby problem z wykonywaniem swoich obowiązków na otwartym rynku pracy.

Kluby Integracji Społecznej (KIS)

Klub Integracji Społecznej to jednostka powoływana na podstawie ustawy z 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 176), której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy. KIS zostaje powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową.

Centra Integracji Społecznej (CIS)

Centrum Integracji Społecznej to kolejny przykład działalności podmiotów ekonomii społecznej. Celem działalności CIS jest przede wszystkim reintegracja społeczno-zawodowa o charakterze edukacyjnym. Jednym z elementów edukacji może być praca uczestników w ramach działalności handlowej, usługowej lub wytwórczej lub nauka w jednej z kilku grup zawodowych o określonym profilu. Bardzo często są to grupy: gastronomiczne, porządkowe, remontowo-budowlane, krawieckie itp.

Podczas zajęć w ww. grupach uczestnicy nabywają nowe umiejętności, doskonalą lub podwyższają już posiadane kwalifikacje zawodowe. Między CIS a uczestnikami zajęć w CIS nie ma stosunku pracy. Uczestnicy CIS mają status osób bezrobotnych, a od CIS otrzymują

świadczenie integracyjne w wysokości zasiłku dla bezrobotnych. Centra Integracji Społecznej (CIS) nie prowadzą działalności gospodarczej, a jedynie wspierają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

Spółdzielnie socjalne

Spółdzielnia socjalna to najczęściej zakładany podmiot ekonomii społecznej, który można zdefiniować jako podmiot, który prowadzi działalność łączącą cele gospodarcze i społeczne. Zgodnie z ustawą z 27 kwietnia 2006 r. o *spółdzielniach socjalnych* (Dz. U. z 2020 r., poz. 2085 z późn. zm.) tworzą ją w większości osoby zagrożone marginalizacją ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność, bezdomność itp. Członkowie spółdzielni tworzą dla siebie miejsca pracy, zapewniając sobie oraz swoim najbliższym zaplecze finansowe, a co najważniejsze uczą się wspólnego działania, odpowiedzialności oraz czują się potrzebni.

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe (NGO w popularnym skrócie) to organizacje (stowarzyszenia, fundacje) działające na rzecz określonego tematu/zagadnienia.

Stowarzyszenie to grupa osób (przyjaciół, znajomych, członków rodziny) mających wspólne zainteresowania lub wspólny cel. Osoby te, poprzez wspólne (zgodnie z zasadą – razem łatwiej) działania w zorganizowanej grupie chcą rozwijać swoje zainteresowania lub osiągnąć wyznaczony sobie cel. I tak - w przypadku stowarzyszeń działających na rzecz wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi, które powoływane są najczęściej z inicjatywy opiekunów lub osób zawodowo wspierających chorych psychiatrycznie funkcjonowanie ma na celu wsparcie np. finansowe, medyczne lub przede wszystkim społeczne osób chorych.

W wielu przypadkach stowarzyszenia powoływane są przez samych zainteresowanych i wówczas głównym celem funkcjonowania organizacji jest niesienie samopomocy. Tu przykładem są organizacje powołane przez osoby „walczące” z uzależnieniami.

Cele stowarzyszenia muszą być niezarobkowe czyli – stowarzyszenie nie może zostać powołane po to, aby przysporzyć korzyści majątkowych jego członkom. Osoby decydujące się na przystąpienie do stowarzyszenia działają w nim nie dla pieniędzy, ale dla idei, czyli po to, aby osiągnąć cel społeczny, zapisany w statucie stowarzyszenia. Stowarzyszenie może

prowadzić działalność gospodarczą, lecz dochód z niej powinien służyć wyłącznie osiągnięciu tych właśnie celów.

Szczegółowe zasady powołania i funkcjonowania NGO zawiera ustawa z 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. z 2020, poz. 1057 z późn. zm.).

KOMISJE ds. ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Gminne, Miejskie, Miejsko-Gminne (w zależności od zasięgu terytorialnego i podmiotu powołującego) Komisje ds. Rozwiązywania lub ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień to Komisje, których podstawowym zadaniem jest prowadzenie działań związanych pomocą osobom uzależnionym lub ich rodzinom w rozwiązywaniu problemów społeczno-rodzinno-zdrowotnych powstałych z powodu uzależnienia lub powikłań wywołanych uzależnieniem. Zakres zadań zapisany został w ustawach:

- z dnia 26 października 1982 *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz. U. 2019 r., poz. 2277 z późn. zm.);
- z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu narkomanii* (Dz. U. 2017, poz. 783 z późn. zm.).

Dodatkowo wójt, burmistrz lub prezydent może wyznaczyć pełnomocnika sprawującego bezpośrednią opiekę nad realizacją gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

PUNKTY KONSULTACYJNE DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE I OSÓB UZALEŻNIONYCH OD ALKOHOLU

Funkcjonowanie punktu ma na celu udzielanie pomocy osobom zmagającym się z problemem uzależnienia od alkoholu oraz osobom im najbliższym. Obecnie rola punktu konsultacyjnego stała się bardziej interdyscyplinarna i polega na zdiagnozowaniu problemów całej rodziny, a następnie zaplanowaniu pomocy dla wszystkich jej członków (dorosłych i dzieci).

Do podstawowych zadań konsultanta należy m. in.: udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym, rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy, inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej.

POWIAT SULECIŃSKI

POMOC SPOŁECZNA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Skwierzyńska 16 66-435 Krzeszyce	tel.: 95 75 73 161 e-mail: kierownik.gops@krzeszyce.pl
Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Jana Pawła II 51A 69-210 Lubniewice	tel.: 95 75 57 022 fax: 95 75 57 022 e-mail: mgops_lubniewice@wp.pl
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Sikorskiego 10 66-436 Słońsk	tel.: 95 75 72 237 fax: 95 75 72 268 e-mail: opsslons@wp.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej ul. E. Plater 14 69-200 Sulęcín www.sulecin.naszops.pl	tel.: 95 75 52 082 fax: 95 75 52 082 e-mail: opssulecin@interia.pl
Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Wojska Polskiego 32 66-235 Torzym	tel.: 68 34 13 050 e-mail: ops@torzym.pl
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ul. Daszyńskiego 49 69-200 Sulęcín www.pcprsulęcín.pl	tel.: 95 75 50 753 e-mail: pcpr@pcprsulęcín.pl
Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Żeromskiego 71 69-200 Sulęcín <i>dla osób przewlekle psychicznie chorych, osób z niepełnosprawnością intelektualną, osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych i osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.</i>	tel.: kierownik- 789 328 895 terapeuci - 789 328 818 e-mail: sds71@vp.pl
Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Jarnatów 39B 69-210 Lubniewice <i>dla osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych</i>	tel.: 95 75 76 726 e-mail: sdsclubniewice@wp.pl
ORZECZNICTWO DO CELÓW RENTOWYCH	
ZUS Inspektorat w Sulęcínie ul. Witosa 21 69-200 Sulęcín www.zus.pl Zasięg terytorialny: ➤ Gminy: Krzeszyce, Lubniewice, Słońsk, Sulęcín, Torzym.	tel.: 22 56 01 600

ORZECZNICTWO DO CELÓW POZARENTOWYCH

<p>Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności ul. Walczaka 42 blok 2 66-400 <u>Gorzów Wielkopolski</u> www.gcprgorzow.pl</p> <p>Dyżury pracowników Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności ul. Witosa 49 69-200 <u>Sulecin</u></p> <p>(budynek Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego przy Zespole Szkół Licealnych i Zawodowych w Sulecinie)</p>	<p>tel.: 95 71 51 364</p>
---	---------------------------

OPIEKA ZDROWOTNA

<p>Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej ul. Witosa 4 69-200 <u>Sulecin</u> www.szpital-sulecin.pl</p> <p>Rodzaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych, ➤ Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu 	<p>tel.: 95 75 59 677 fax: 95 75 52 157 e-mail: zozsul@kam.pl</p>
<p>Centrum Wsparcia i Terapii Uzależnień i Współuzależnienia ul. Kościuszki 6 66-200 <u>Sulecin</u></p> <p>Rodzaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Poradnia Leczenia Uzależnień 	<p>tel. kom. 785 925 750 e-mail: pluw@wp.pl</p>
<p>OŚRODEK TERAPII GRUNWALD STANISŁAW BOJKOWSKI OŚRODEK ZDROWIA RODZINNY 66 – 235 <u>Torzyn</u> ul. Wojska Polskiego 52/24</p> <p>Rodzaj:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Poradnia Zdrowia Psychicznego, ➤ Poradnia Psychologiczna, ➤ Zespół Leczenia Środowiskowego (domowego). 	<p>tel. 68 322 84 79</p>

EDUKACJA

<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna ul. Emilii Plater 1 69-200 <u>Sulecin</u> Zespół Szkół w Słońsku ul. Lipowa 9 66-436 Słońsk</p>	<p>tel.: 95 75 54 485 e-mail: sekretariat@poradniasulecin.pl tel.: 95 757 22 18 fax: 95 757 22 18 e-mail: zsslonsk@o2.pl</p>
<p>Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy ul. Lipowa 12 A 69-200 <u>Sulecin</u> www.sosw-sulecin.edu.pl</p>	<p>tel.: 95 75 52 961 e-mail: szkolniak.sosw@wp.pl</p>

AKTYWIZACJA ZAWODOWA

<p>Powiatowy Urząd Pracy ul. Lipowa 18b 69-200 <u>Sulecin</u> www.pupsulecin.pl</p>	<p>tel.: 95 777 00 11 e-mail: sekretariat@pupsulecin.pl</p>
<p>Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu "Razem" w Sulęcinie ul. Lipowa 16c 69-200 <u>Sulecin</u> www.wtzsulecin.pl <i>pracownie:</i> <i>-gospodarstwa domowego, -kulinarna,</i> <i>-multimedialna, -krawiecka, -gospodarcza, -</i> <i>technik różnych, -stolarska 2x, -plastyczna</i> 45 miejsc</p>	<p>tel.: 95 75 54 484 fax: 95 75 54 484 e-mail: wtzsulecin@wp.pl <i>jednostka prowadząca:</i> <i>Stowarzyszenie „Razem” w Sulęcinie</i></p>

**SPÓŁDZIELNIE SOCJALNE i ZAKŁADY PRACY
CHRONIONEJ**

<p>Spółdzielnia Socjalna „Swojskie Jadło” ul. 3 Lutego 74 66-436 <u>Słońsk</u> <i>działalność:</i> <i>-obiady domowe na miejscu i z dowozem</i></p>	<p>tel. kom.: 798-093-487 e-mail: obiadyslonsk@gmail.com</p>
<p>Spółdzielnia Socjalna Osób Prawnych Słońsk ul. 3 Lutego 47 66-436 <u>Słońsk</u> <i>działalność:</i> <i>-usługi m. in. w zakresie zagospodarowania</i> <i>terenów zielonych, -pomoc przy pracach</i> <i>ogrodowych,</i> <i>-opieka nad osobami starszymi, -sprzątnięcie,</i> <i>-usługi krawieckie, wynajem sprzętu budowlanego</i></p>	<p>tel. kom. 531376371 e-mail: spoldzielniaslonsk@wp.pl</p>

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Stowarzyszenie „Razem”
ul. Lipowa 16c
69-200 Sulecin

tel.: 95 75 54 484
 fax: 95 75 54 484
 e-mail: wtzsulecin@wp.pl

KOMISJE ds. ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

**Gminna Komisja Rozwiązywania
 Problemów Alkoholowych w Krzeszycach**
ul. Skwierzyńska 16
66-435 Krzeszyce

tel.: 95 75 73 161

**Gminna Komisja Rozwiązywania
 Problemów Alkoholowych w Lubniewicach**
ul. Jana Pawła II 51A
69-210 Lubniewice

tel.: 95 75 57 052

**Gminna Komisja Rozwiązywania
 Problemów Alkoholowych w Słońsku**
ul. Sikorskiego 15
66-436 Słońsk

tel.: 95 75 72 271
 e-mail: zcawojta@slonsk.pl

**Gminna Komisja Rozwiązywania
 Problemów Alkoholowych w Sulęcinie**
ul. Emilii Plater 14
69-200 Sulecin

tel. 95 75 55 554, 95 75 52 082
 e-mail: gkrpa@wp.pl

**Gminna Komisja Profilaktyki i
 Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w
 Torzymiu**
ul. Wojska Polskiego 32
66-235 Torzym

tel.: 68 34 16 236
 e-mail: gkpirpa@torzym.pl

PUNKTY KONSULTACYJNE DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE I OSÓB UZALEŻNIONYCH OD ALKOHOLU

ul. Skwierzyńska 16
66-435 Krzeszyce

tel.: 95 75 73 161

ul. Jana Pawła II 51A
69-210 Lubniewice

tel.: 95 75 57 052

ul. Puskina 22
66-436 Słońsk

ul. Kilińskiego 9a
69-200 Sulecin

(Punkt konsultacyjny ds. uzależnień i przemocy w rodzinie)

tel.: 502 765 332

ul. Wojska Polskiego 32
66-235 Torzym

tel.: 68 34 16 236